

Q & A - Undersøgelseskommissioner

Hvad tror kommissionen, at jeg kan bidrage med?

Særligt når man ikke længere er beskæftiget med det område, der er genstand for kommissionens undersøgelse, kan det være vanskeligt at huske alt og især detaljer i alt, hvad man har været involveret i indenfor dette område. Derfor kan det være vanskeligt i det hele taget at forstå, at man bliver indkaldt.

§ 13 i Lov om Undersøgelseskommissioner (LOU) bestemmer, at reglerne i retsplejelovens (RPL) kapitel 18 finder anvendelse på afgivelse af forklaring m.v.

I § 175, stk.2, nr. 2 er det bestemt, at der i indkaldelsen af et vidne skal oplyses "indkaldelsens øjemed".

I § 23 i LOU står der, at kommissionen inden en afhøring skal orientere den person, hvis forhold skal undersøges, og som skal afhøres, om forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter.

Erfaringen er, at indkaldelserne af vidner og orientering af de personer, hvis forhold undersøges, formuleres meget forskelligt fra kommission til kommission, ligesom det også er meget forskelligt fra kommission til kommission, om der forud for afhøringen sker orientering af de indkaldte om, hvilke dokumenter de vil blive bedt om at forholde sig til under afhøringen. Hvis man ikke synes, at man får tilstrækkelig viden om temaet for ens forklaring eller indsigt i, hvad man kan bidrage med oplysninger om, kan man altid rette henvendelse til

Karen-Margrethe Schebye
Advokat

E-mail kms@sjlaw.dk

Dir.tlf. 33979713

Sekr. Tina Rose Jacobsen

E-mail trj@sjlaw.dk

Dir.tlf. 33979707

7. maj 2015

J.nr. 12465

Advokatfirmaet SJ Law
Gammel Strand 34
1202 København K

Tlf +45 33 97 97 00

Fax +45 33 93 97 01

CVR-nr. 25 93 54 03

Danske Bank

Reg.nr. 4183

Konto nr. 4180 706070

kommissionen for at bede om oplysninger herom. Erfaringsmæssigt er kommissionerne altid interesseret i at sikre sig, at der ikke unødigt indkaldes vidner eller andre til afhøring, og derfor kan oplysninger om, at man ikke kan se anledningen, til at man er indkaldt, jo være vigtig for kommissionen.

Som vidne har man i henhold til RPL § 180 pligt til at genopfriske sin viden bl.a. ved at søge tilbage i skriftligt materiale, som man uden omkostning og besvær har adgang til.

I det omfang man har en formodning om, at der kan være materiale, som ligger i kommissionen eller hos ens tidligere arbejdsgiver, kan det derfor være hensigtsmæssigt at bede om at få dette udleveret til brug for genopfriskningen af ens hukommelse, hvorved man jo også evt. bedre forstår, hvorfor man er indkaldt. Om man kan få materialet udleveret eller ej afhænger af bl.a. LOU, forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Hører man til gruppen af personer, som har ret til en bisidder, jf. LOU § 21, kan man via sin bisidder gøre sig bekendt med det materiale, som kommissionen vil forholde sig til, da bisidderen har krav på at få alt dette materiale udleveret i kopi. Man kan også få bisidderen til at anmode undersøgelseskommissionen om at foranstalte bevisførelse, hvilket også dækker over, at bisidderen kan bede om, at bestemte dokumenter fremskaffes til brug for kommissionen, hvis man ikke selv er i besiddelse af disse, men mener, at disse er vigtige for kommissionen at kende.

Selvom man derfor ikke lige umiddelbart kan se, hvad man skulle kunne bidrage med, kan det derfor sagtens forholde sig sådan, at man sidder inde med interessant viden.

Man skal i den forbindelse huske, at kommissionen altid læser det skriftlige materiale i bagklogskabens klare lys, men samtidig er sig bevidst, at dette skriftlige materiale er blevet til i en helt anden kontekst og derfor muligvis skal læses og forstås helt anderledes, end det umiddelbart fremstår.

Erfaringen er derfor også, at det er vigtigt – evt. ved en understregning i selve forklaringen – at sikre, at det skriftlige materiale læses og forstås i den rette kontekst.

Typisk er det også vanskeligt for den udefrakommende at forstå, at det, der i dag er helt centralt og i dag har alles interesse, på det tidspunkt, hvor det fandt sted, måske bare var

en sædvanlig ekspeditionssag eller en sag blandt mange hundrede andre, som ikke på det tidspunkt påkaldte sig synderlig opmærksomhed. Også dette kan en forklaring fra de direkte involverede råde bod på.

Hvordan undgår jeg at komme i pressen, hvis jeg skal afgive forklaring?

Mange har sikkert en erindring om billeder i TV og aviser af personer der ankommer til afhøring i en kommission ledsaget af en advokat og erindring om advokater, der udtaler sig i pressen om afhøringerne.

Det er imidlertid erfaringsmæssigt mere undtagelsen end reglen, at pressen i den grad interesserer sig for vidner, der afgiver forklaring i en undersøgelseskommission, hvis ikke der er lidt tabloid over den sag, som kommissionen skal undersøge.

Det er dog ikke muligt helt at undgå risiko for at blive synlig, når man skal afgive forklaring. LOU bestemmer således, at møder i undersøgelseskommissioner er offentlige, med mindre at kommissionen bestemmer, at møder skal foregå for lukkede døre.

Alternativt til at lukke dørene kan kommissionen bestemme, at der skal nedlægges referatforbud eller navneforbud.

Sommetider skal man i øvrigt tænke sig mere end godt om, inden man som vidne beder om, at dørene lukkes eller at der nedlægges referatforbud eller navneforbud. Sådanne initiativer vil nemlig typisk påkalde sig pressens opmærksomhed, fordi de er i modsætning til pressens udgangspunkt, nemlig friheden til at oplyse om alt. Begæringen kan derfor i sig selv vække pressen, og give den anledning til at tro, at ens person og gøren og laden er mere interessant, end den faktisk er.

Der er ingen grund til at have den samme reservation i forhold til selve kommissionen – kommissionen er jo kun interesseret i at sikre sig adgang til relevante oplysninger, og hvis det gør muligheden for at få bedre oplysninger frem, og de opregnede hensyn i øvrigt er til stede, vil kommissionen ikke foretage nogen vurdering ud over dette ved beslutningen om at begrænse omverdenens adgang til information.

Ændrer jeg status fra vidne til at være en person, hvis forhold undersøges, hvis jeg beder om at få beskikket en bisidder? Mistænkeliggør jeg mig selv?

Det korte svar er nej. Men man skal jo være opmærksom på, at man efter LOU kun har krav på at få beskikket en bisidder, hvis man er en person, hvis forhold skal undersøges – et vidne har ikke krav på at få beskikket en bisidder.

Det kan være vanskeligt for en kommission fra starten af at have overblik over, hvem der vil have ret til en bisidder, og hvem der ikke har denne ret. Erfaringsmæssigt har dette medført, at mange af de personer, som er blevet indkaldt til afgivelse af forklaring for en kommission, og som fortsat er ansat f.eks. i staten, vil få beskikket en bisidder i forbindelse med deres egen afhøring, men samtidig vil bisidderen få besked på, at beslutning om bisidderens adgang til deltagelse i andre afhøringer eller gennemgang af yderligere materiale må afvente, at kommissionen vurderer – på baggrund af forklaringen – om der er tale om en stilling alene som vidne eller om status skal være en anden.

Hvis man er i tvivl om, hvorvidt man kan være blandt de personer, som kommissionen i dens konklusioner mener, at der bør søges et retligt ansvar placeret hos, bør man derfor også, før man går ind til den første afhøring, bede om at få beskikket en bisidder. Det er muligt, at man kun får ret til bisidder i forbindelse med afhøringen, men da dette er udtryk for, at ens risiko for ansvar er meget begrænset, bør dette ikke være et problem.

Det skal i denne sammenhæng understreges, at man ikke ved at bede om beskikkelse af bisidder optræder mistænkeligt – erfaringen er, at selv de mest erfarne embedsmænd og andre har brug for at have en uvildig at tale med om den forestående afhøring, både om det praktiske heri og betydningen af de svar, som man giver, også fordi man jo for det første ikke selv har tillagt det, man skal afhøres om, nogen særlig betydning i sin tid, og derfor kan være usikker på, hvad der faktisk er sket, og hvad man kan huske herom, og i øvrigt fordi en bisidder kan hjælpe med at afgrænse de oplysninger, som kommissionen skal have, så de vigtige ting bliver sagt og fremhævet. Bisidderens rolle er i øvrigt beskrevet i nyheden fra 2012.

Hvor meget skal jeg sige?

Det er erfaringen, at kommissionerne ved alt, forstået på den måde at de interesserer sig for oplysninger fra ethvert medie. Hvis man derfor tidligere har givet et interview eller har skrevet et notat, og deri forholdt sig til det, som man nu skal afgive forklaring om, så må man gå ud fra, at kommissionen kender dette interview eller dette notat.

Hvis man herefter forklarer andet for kommissionen, end det man har sagt tidligere, så skal man være indstillet på, at kommissionen vil foreholde en det tidligere udsagn.

Hvis man i øvrigt selv synes, at der er forhold eller fakta, som ikke umiddelbart kan forklares i baglogskabens klare lys, kan man også godt regne med, at kommissionen har samme opfattelse heraf.

Det, man selv synes kan være en svag side eller et svagt punkt i forhold til ens gøren og laden i en sag, vil typisk også springe kommissionen i øjnene som et svagt punkt eller en svag side.

Det er derfor umuligt at undgå at komme til at svare på spørgsmål om uforklarlige fakta eller handlinger, svage sider eller ulogiske handlinger. Givet dette udgangspunkt er det sommetider bedst at stikke hovedet ind i løvens gab – naturligvis efter at man har forbedret sig ordentligt herpå – og få afgivet en forklaring på, hvorfor man nu gjorde, som man gjorde eller ikke gjorde, fremfor at fornægte, at man har gjort eller undladt at gøre noget.

Man skal dog ikke svare på mere end man bliver spurgt om. Det er derfor vigtigt at høre godt efter, hvad der bliver spurgt om, så man svarer på dette – hverken mere eller mindre.

Man kan sommetider, selvom udgangspunktet er, at kommissionen ved alt, være i tvivl om, hvorvidt kommissionen er opmærksom på en bestemt sammenhæng eller en detalje eller et perifert dokument, som måske heller ikke er blevet journaliseret korrekt, og derfor heller ikke er fundet.

Hvorvidt denne usikkerhed skal føre til, at man fraviger udgangspunktet om kun at svare på det, man bliver spurgt om, er det umuligt at sige noget generelt om.

På den ene side vil og skal man jo vise, at man intet har at skjule, men på den anden side skal man overveje, om oplysningen om ens kendskab til detaljen eller dokumentet vil give anledning til, at der – berettiget eller uberettiget – rejses et spørgsmål om, hvorfor man ikke tidligere eller mere tydeligt har gjort opmærksom herpå. Det kan jo være helt legitimt, at man ikke har gjort opmærksom herpå tidligere, men man skal i så fald huske at redegøre for årsagen til, at man ikke har gjort det.

Vil jeg blive nævnt i kommissionens endelige beretning?

Det vil under alle omstændigheder komme til at fremgå af beretningen, hvem der har afgivet forklaring for kommissionen, med mindre der er nedlagt navneforbud. Selve forklaringen vil også fremgå af den protokol, som kommissionen fører over dens møder, og i det omfang der ikke er nedlagt referatforbud, vil forklaringen kunne læses i denne protokol, når beretningen udgives. Hvorvidt man i øvrigt nævnes i selve beretningen afhænger af, hvilken betydning kommissionen tillægger de dokumenter, som man har relation til, eller de forklaringer, som man har afgivet til kommissionen.

Kommissioner er begrænset i deres udtalelser af formuleringen af deres kommissorium, og det kan give anledning til, at der er visse ting, som kommissioner ikke kan udtale sig om, selvom de har – også fyldestgørende - oplysninger om disse ting. Det kan derfor nogle gange ses, at der er bemærkninger i beretningen, der lader spørgsmål stå åbne, og dette kan opleves, at den manglende konklusion indebærer, at man bebrejdes disse forhold. Med mindre man har haft ret til at fremkomme med en kommentar til kommissionens påtænkte bemærkninger om ens retlige forhold, jf. LOU § 31, stk. 3 og 4, er der ikke mulighed for at imødegå dette.

Hvor kan jeg læse mere?

Hvis man gerne vil læse mere, om hvordan en kommission arbejder med afhøringer, kan man med fordel gå ind på Justitsministeriets hjemmeside og kigge i Skattesagskommissionens beretning. Den kan findes ved at følge følgende link <http://justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2014/skattesagskommissionen-har-afgivet-beretning>